

Партрэт настаўніка

Медыяадукацыя і крытычнае мысленне

Першае выпрабаванне суперфіналу ўяўляла сабой «прэс-канферэнцыю» з пытанняў і адказаў: на роздум удзельнікам давалася 30 секундаў. Насамрэч, палова хвіліны для настаўніка — сапраўдная раскоша. Яго рэакцыя павінна быць імгненная, бо нестандартныя педагогічныя сітуацыі — зусім не рэдкасць.

Але пра ўсё па парадку. Нагадаем, што суперфіналу конкурсу прафесійнага майстэрства педагогаў папярэднічаў фінал, у якім павінны былі ўдзельнічаць 56 найлепшых настаўнікаў з усяй краіны — пераможцаў абласных і мінскага гарадскога этапуў рэспубліканскага конкурсу ў васьмі намінацыях (на жаль, некаторыя сышлі з дыстанцыі з прычыны хваробы). А ў суперфінал выйшлі толькі восем найлепшых, якія перамаглі ў фінальнай частцы спаборніцтваў: кожны ў сваёй намінацыі.

За спінай ва ўсіх удзельніках былі два ўрокі, праведзеныя ў незнаёмай дзіцячай аўдыторыі (у тым ліку па тэме, якую журы агучыла напярэдадні выпрабавання), псіхалагічнае і педагогічнае тэсціраванне і майстар-класы для будучых калег — студэнтаў педагогічных спецыяльнасцяў. Калі ў фінале мужчын-педагогаў было чатырнаццаць, у суперфінале іх засталася двое.

За званне найлепшага ў прафесіі змагаліся настаўніца матэматыкі сярэдняй школы № 31 г. Віцебска **Наталля ШЧАГЛОВА**, настаўніца нямецкай мовы сярэдняй школы № 3 г. Орша **Вольга ТРУХАН**, настаўнік рускай мовы і літаратуры Маладзечанскай сярэдняй школы № 1 імя Янкі Купалы **Васіль МАЛІНОЎСКИ**, настаўніца пачатко-

«Навошта вучыць замежную мову?»
На сцэне — настаўніца нямецкай мовы Вольга ТРУХАН.

вінна быць найперш для таго, каб асэнсаваць прадстаўлены калегамі досвед.

З чым жа прыйшлі ў фінал конкурсанты? Медыяадукацыя, прыёмы развіцця крытычнага і крэатыўнага мыслення, праблемныя сітуацыі для стымулявання творчых здольнасцяў, інтэлектуальныя гульні для павышэння пазнавальнай актыўнасці, «сінгапурская методика» для навываку самакантролю і самаацэнкі, перакулены клас, скрайбінг, скетчноўтынг, новыя падыходы да фарміравання матывацыі, адукацыйнае асяроддзе Lego, квэсты адукацыйнай накіраванасці — вось далёка не поўны пералік метадаў, прыёмаў і тэхналогій, прадэманстраваных фіналістамі.

Педагог і пчала.

Што іх аб'ядноўвае?

Сапраўдным святам у суперфінале стаў 20-хвілінны ўрок на сцэне. Усім удзельнікам напярэдадні была прапанавана адна і тая ж тэма «Для чаго трэба вывучаць?..» Раскрыць яе неабходна было сродкамі свайго прадмета. На ўроку музыкі ўсе шукалі адказ на пытанне пра ролю музыкі ў нашым жыцці,

колькасці перавышала насельніцтва Парыжа ў 50 разоў, а насельніцтва Лондана ў 10 разоў? А ці вядомы вам наступны факт: у Львове кожны пяты жыхар — студэнт, таму што ў горадзе размяшчаецца 26 вышэйшых навучальных устаноў, — цікавіўся ў сваіх «выхаванцаў» педагог, а паралельна паспяваў яшчэ і кантактаваць з глядацкай залай, задаваць пытанні і жартаваць. — У гасцях добра, але дома лепш. Вяртаемся дамоў пешшу (цягнікі не ходзяць), праз палескія балоты, якія называюць «лёгкімі Еўропы», бо яны выпрацоўваюць 50 працэнтаў усяго кіслароду на еўрапейскім кантыненце (усе на сцэне дэманструюць, як яны прабіраюцца праз дрыгву пад смех і жарты ў зале. — Аўт.). Вось мы і дабраліся да майго любімага Гомеля. Менавіта тут у Беларусі нарадзіўся інтэлектуальны рух «Што? Дзе? Калі?», дзякуючы Леаніду Клімовічу быў створаны клуб «Белая рысь». А давайце пагуляем у «Што? Дзе? Калі?» Што ў мяне ў чорнай скрыні? Старажытнагрэчаскі філосаф Эмпедокл адкрыў яго, назіраючы за пасудзінай, апушчанай у ваду. Нямецкі фізік, інжынер і філосаф Ота фон Герыке вывучаў яго ўласцівасці, а Гётэ параўноўваў з ім каханне. Яшчэ не здагадаліся? У скрыні чыстае гомельскае паветра...»

— Як вы думаеце, што аб'ядноўвае настаўніка і пчалу? — запыталася ў сваіх «вучняў» біёлаг **Марына КАПЦЭВІЧ**. — Так, высокая прадукцыйнасць, камунікатыўнасць, працалюбства і здольнасць да супрацоўніцтва. А ці ведаеце вы, што адзін вулей за год вырабляе 150 кілаграмаў мёду? А як вы думаеце, колькі вучнёўскіх сшыткаў прыносіць за год дадому настаўнік? Да 150 кілаграмаў!!! Праца ўсіх нас прыводзіць да нейкага выніку. Прадукт працалюбства пчол — мёд, а настаўніцкі прадукт — гэта веды.

Пад кіраўніцтвам Марыны Капцэвіч педагогі выконвалі на сцэне танец пчалы, з дапамогай якога гэтыя насямкомыя камунікуюць паміж сабой. За адкрыццё «мовы пчол» Карл Рытэр фон Фрыш атрымаў у 1973 годзе Нобелеўскую прэмію ў вобласці фізіялогіі і медыцыны. Танец атрымаўся на «дзясятку»!

«Навошта вывучаць славеснасць?» Так сфармуляваў тэму свайго ўрока настаўнік рускай мовы і літаратуры **Васіль МАЛІНОЎСКИ**: «Апокрыфы, життя, летописные своды, поучения, хождения... Будет ли это все востребовано в мире сторителлинга, копирайтинга, фристайла и серфинга?» У медыяхолдзінг паступілі тры кантракты на рэкламу. Адной групе было даручана распрацаваць рэкламу анлайн-курсаў у стылістыцы настаўленняў Уладзіміра Манаха, другой — прадумаць маркетынг падручніка ў духу авантурнага рамана, а праект па літаратурным турызме трэба было аформіць у

жанры хаджэнняў, дзе павінны былі быць факты, алегорыі і добрая «ўпакоўка».

Вучыць уменню вучыцца

«Настаўнік (выхавацель) учора, сёння заўтра» — так арганізатары конкурсу сфармулявалі тэму для публічнага выступлення ўсіх суперфіналістаў.

— Кажуць, не мы выбіраем дарогі, а яны нас, але настаўніцкую дарогу людзі выбіраюць самі, — разважала настаўніца нямецкай мовы **Вольга ТРУХАН**. — Мой першы год працы быў годам узрушэнняў, адкрыццяў і зрэдку расчараванняў. Чалавек вучыцца толькі ў таго, каго любіць. Я — настаўнік, і гэта на мяне кожны дзень глядзяць вочы маіх вучняў. Настаўнік сёння не той, хто толькі вучыць, а той, хто вучыцца кожны дзень сам, і ў гэтым мне дапамагаюць мае вучні. Дзеці ўмеюць вучыць лепш за дарослых, таму што яны дзейнічаюць і кажуць адкрыта. Кожны дзень я вучуся спецыяльна і выпадкова: жыццёвыя сітуацыі, кнігі, вандройкі даюць мне магчымасць зразумець, хто я. Я вучуся вучыць кожны дзень. Я вучуся вучыць маіх дзяцей

маё прызвание, мой лад жыцця і гэта застаецца нязменным: учора, сёння і заўтра.

Не карміце дыверсанта!

— Я раскажу гісторыю, якая здарылася ў маім 6 «Б». Вучаніца падняла руку і пытаецца: «Вадзім Алегавіч, вы такі разумны, такі цікавы чалавек, чаму вы настаўнік?» Я зразумеў, чаму яна так спытала. Таму, што паспяховасць вучня вызначаецца паспяховасцю настаўніка, а паспяховасць настаўніка вызначаецца толькі ім самім, — кажа **Вадзім ЛОСЕЎ**. — Паважаныя калегі, я хацеў бы, каб у гэтай зале і ў гэтым свеце ніхто і ніколі не ставіў пад сумненне ўпэўненасць у сабе. Не давайце нікому карміць вашага ўнутранага дыверсанта! Заўсёды будзьце ў гармоніі з сабой, любіце і прымайце сябе. У кнізе Барыса Акуніна «Азазэль» галоўная гераіня лэдзі Эстэр стварыла цэлую сетку эстэрнатаў па ўсім свеце, укараніла ва ўсе галіны сваіх «азазэлей» — у міністэрствы замежных спраў, культуры, адукацыі, спорту. І праз нябачныя ніці кіравала сваёй імперыяй. Мы з вамі нясём вялікую адказнасць за тое, што робім.

Вадзім ЛОСЕЎ: «Яшчэ не здагадаліся? У скрыні чыстае гомельскае паветра...»

уменню вучыцца. Мэта школы — забяспечыць якасную адукацыю, але **сёння намнога больш важна, чым настаўнік напоўніць душу вучня**, таму на сваіх уроках я вучу паважаць чужую культуру і любіць сваю Радзіму, знаходжуся ў пастаянным творчым пошуку, няспынным развіцці, удасканаленні сваіх педагогічных здольнасцяў. Педагагічны вопыт у мяне яшчэ не вельмі вялікі, але гэта толькі пачатак. Мы ўсе, настаўнікі, — учора, сёння, заўтра — будзем школу будучыні.

— Справядліва кажуць, што пісьменнік жыве ў сваіх творах, мастак — у карцінах, а настаўнік? Я належу да пакалення 90-х, а мае вучні — пакаленне XXI стагоддзя. Дзеці, якія прыйшлі ў першы клас у 2020 годзе, працягнуць сваю прафесійную дзейнасць да 2080 года. Якім будзе свет напрыканцы XXI стагоддзя, цяжка ўявіць, пры гэтым настаўнік будучыні, абпіраючыся на вопыт мінулага, павінен апарэджваць час, — лічыць Васіль Малиноўскі. — Жыццё ў сучасным свеце з кожным днём паскараецца. Але будучыня — гэта не толькі палёты ў космас, IT-тэхналогіі, роботы... Будучыня — гэта нашы вучні, і ад настаўніка залежыць, якія кнігі яны будуць чытаць, якімі людзьмі яны стануць... **Узнятая рука на ўроку — гэта не толькі сігнал «я ведаю», але і «можна я паспрабую?»**.

Прызначэнне настаўніка не змяняецца. Настаўнік заўтра — гэта настаўнік-майстар, як учора і сёння: строгі і справядлівы, патрабавальны і талерантны, мудры, сучасны, іранічны, добры, артыстычны, усмешлівы, клапатлівы, той, хто супражывае і сумняваецца. Я шчаслівы ў сваёй прафесіі. Гэта

Мы кіруем цэлай краінай, кіруем людзьмі. Адказваем за ўсё, што мы кажам і што транслюем. Паверыўшы нам аднойчы, дзеці вераць нам усё астатняе жыццё.

Разважаючы над філасофскім пытаннем аб ролі настаўніка ва ўсе часы, **Людміла ПАБУДЗЕЙ** заўважыла: «Прафесія настаўніка — гэта вечнае выпрабаванне мудрасці, цярплівасці, прафесійных якасцяў і нестандартнасці, але галоўным індикатарам нашай працы былі, ёсць і будуць дзеці. Гэта такія шумны, стракаты кругаварот, які проста зацягвае цябе ў самую гущыню падзей. Вось падбегла Насця: «Людміла Анатольеўна, а вы глядзелі новы фільм? Не? Абавязкова паглядзіце». І я, канешне ж, буду глядзець гэты фільм, бо мне цікава, што яе ўсхвалявала і зачэпіла. Гераіня майёй любімай казкі Льюіса Кэрала Аліса кажа: «Трэба бегчы з усіх ног, каб толькі заставацца на месцы, а каб кудысьці трапіць, трэба бегчы як мінімум удвая хутчэй!». Разуменне гэтага прымушае мяне спяшацца пазнаваць новае і бегчы, бегчы, бегчы... да класа. Стоп! Адкрывай дзверы і заходзь. Што ты бачыш? Вочы? Правільна! Ты на сваім месцы!»

Надзея НІКАЛАЕВА.
Фота Ганны ЗАНКАВІЧ.

Імя пераможцы рэспубліканскага конкурсу «Настаўнік года Рэспублікі Беларусь — 2020» аб'явіць сёння ўвечары, падчас урачыстасцяў, якія пройдуць у Палацы Рэспублікі з нагоды прафесійнага свята ўсіх педагогаў. Ён атрымае таксама і ключы ад новенькага аўтамабіля «Geely».

На ўроку ў Наталлі ШЧАГЛОВАЙ «вучні» стваралі формулу паспяховай асобы.

вых класаў гімназіі № 1 г. Свіслач **Людміла ПАБУДЗЕЙ**, настаўнік географіі сярэдняй школы № 19 г. Гомеля **Вадзім ЛОСЕЎ**, настаўніца біялогіі сярэдняй школы № 8 г. Гомеля **Марына КАПЦЭВІЧ**, настаўніца музыкі Гродзенскай гарадской гімназіі **Святлана АДАМЧУК** і выхавальніца дашкольнага цэнтру развіцця дзіцяці «Сонейка» г. Слуцка **Вікторыя ГЯЧ**. У самых «маладых» (настаўнікаў нямецкай мовы і географіі) стаж педагогічнай дзейнасці — сем гадоў, а ў самага сталага педагога (настаўніцы музыкі) — дваццаць пяць.

Рэспубліканскі конкурс прафесійнага майстэрства педагогаў праводзіцца ў нашай краіне раз у тры гады. Старшыня журы суперфіналу, рэктар Беларускага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта, доктар педагогічных навук, прафесар **Аляксандр ЖУК** лічыць, што часцей не трэба — паўза па-

а зала ахвотна дапамагала з... аркестрам папярвых інструментаў. На ўроку нямецкай мовы вучылі замежныя словы і пранікаліся іншамоўнай культурай. На ўроку матэматыкі — складалі формулу паспяховай асобы. Між іншым, у ролі «вучняў» выступалі калегі-фіналісты, якія хоць і выбылі з барацбы, але з вялікай ахвотай і гумарам падыгрывалі сваім больш удачлівым канкурэнтам.

А на ўроку географіі ўсе «вучні» адправіліся ў віртуальнае падарожжа разам са сваім педагогам. Несумненна, гэты прадмет найлепш вывучаць у вандройках. «Самалёт», які пілатаваў **Вадзім ЛОСЕЎ**, «прыземліўся» ў Расіі. Самае глыбокае возера на планеце (Байкал) знаходзіцца на тэрыторыі гэтай краіны, як і самы высокі вулкан у Еўразіі (Ключаўская сопка). Затым на «цягніку» ўсе «адправіліся» ў суседнюю Украіну, каб прайсціся па вулачках яе гарадоў.

— А ці ведаеце вы, што насельніцтва Кіева ў XI стагоддзі па

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)